

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 aprilie 2019*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Articolul 1 alineatul (2) – Domeniul de aplicare al directivei – Clauză atributivă de competență teritorială în favoarea instanței determinate în temeiul normelor generale – Articolul 6 alineatul (1) – Control din oficiu al caracterului abuziv – Articolul 7 alineatul (1) – Obligații și competențe ale instanței naționale”

În cauza C-266/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznan, Polonia), prin decizia din 11 aprilie 2018, primită de Curte la 17 aprilie 2018, în procedura

Aqua Med sp. z o.o.

împotriva

Irena Skóra,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna C. Toader (raportoare) și domnii A. Rosas, L. Bay Larsen și M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Aqua Med sp. z o.o., de T. Babecki, radca prawny;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de N. Ruiz García, de M. Wilderspin și de S. L. Kaléda, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: polona.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) și a Hotărârii din 4 iunie 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Aqua Med sp. z o.o., pe de o parte, și doamna Irena Skóra, pe de altă parte, în legătură cu competența teritorială a instanțelor naționale de a soluționa acțiunea prin care se urmărește plata prețului vânzării introdusă de profesionist împotriva consumatorului.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 93/13

- 3 Al treisprezecelea și al douăzeci și patrulea considerent ale Directivei 93/13 au următorul cuprins:

„întrucât se consideră că actele cu putere de lege sau normele administrative ale statelor membre, care determină direct sau indirect clauzele contractelor încheiate cu consumatorii, nu conțin clauze abuzive; întrucât, în consecință, nu este necesar ca prezenta directivă să se aplice clauzelor care reflectă actele cu putere de lege sau normele administrative obligatorii și principiile sau dispozițiile din convențiile internaționale la care statele membre sau Comunitatea sunt părți; întrucât, în această privință, formularea «acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii» din articolul 1 alineatul (2) se referă și la normele care, în conformitate cu legea, se aplică între părțile contractante, cu condiția să nu se fi instituit alte acorduri;

[...]

întrucât autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficiente pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.”

- 4 Articolul 1 din această directivă prevede următoarele:

„(1) Scopul prezentei directive este de apropiere a actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] și un consumator.

(2) Dispozițiile prezentei directive nu se aplică clauzelor contractuale care reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii [...].”

- 5 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede următoarele:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

- 6 Articolul 7 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].”

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012

- 7 Articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1) prevede următoarele:

„Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul.”

Dreptul polonez

- 8 Articolul 27 din Kodeks postępowania cywilnego (Codul de procedură civilă), care figurează în secțiunea 1, intitulată „Competență generală”, din capitolul 2 al acestui cod, prevede următoarele:

„1. Acțiunea este depusă la instanța de prim grad în a cărei circumscripție se află domiciliul pârâtului.

2. Domiciliul este stabilit conform dispozițiilor Kodeks cywilny [Codul civil].”

- 9 Articolul 31 din Codul de procedură civilă, care face parte din secțiunea 2, intitulată „Competență alternativă”, din capitolul 2 al acestui cod, prevede următoarele:

„În cauzele cărora li se aplică dispozițiile prezentei secțiuni, acțiunea poate fi depusă fie potrivit dispozițiilor privind competența generală, fie la instanța stabilită prin dispozițiile de mai jos.”

- 10 În aceeași secțiune 2, articolul 34 din codul menționat are următorul cuprins:

„Acțiunea referitoare la încheierea unui contract, la stabilirea conținutului acestuia, la modificarea contractului sau la stabilirea existenței acestuia, la executarea, la rezilierea sau la nulitatea contractului, precum și la despăgubirile pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a unui contract poate fi introdusă la instanța de la locul executării acestuia. În cazul în care există îndoieli cu privire la locul executării contractului, acesta trebuie atestat printr-un document.”

- 11 Articolul 200 din Codul de procedură civilă prevede că instanța care își declină competența trimite cauza instanței competente.

- 12 Potrivit articolului 202 din acest cod:

„Necompetența instanței care poate fi înlăturată prin contractul dintre părți nu va fi luată în considerare de instanță decât în urma unei excepții invocate de pârât, prezentată și motivată în mod corespunzător înainte de examinarea litigiului pe fond. Instanța nu analizează din oficiu această necompetență nici înainte de comunicarea cererii de sesizare a instanței. Sub rezerva unor dispoziții speciale diferite, împrejurările care justifică respingerea acțiunii, precum și o desfășurare necorespunzătoare a procedurii, lipsa unei mandatări corespunzătoare a reprezentantului, lipsa capacității procesuale a pârâtului, deficiențele în componența organelor de conducere ale acestuia sau inacțiunea reprezentantului său legal pot fi examinate de instanță din oficiu în orice stadiu al cauzei.”

- 13 Directiva 93/13 a fost transpusă în dreptul polonez în Codul civil. Articolul 385³ punctul 23 din acest cod prevede că sunt, printre altele, considerate drept clauze abuzive clauzele care exclud competența instanțelor poloneze sau care atribuie competența unei instanțe de arbitraj situate în Polonia sau în alt stat sau unei alte autorități, precum și clauzele care impun sesizarea unei instanțe care nu este, potrivit legii poloneze, competentă din punct de vedere teritorial.
- 14 Articolul 454 din Codul civil prevede următoarele:
- „1. Dacă locul executării prestației nu este stabilit și nici nu rezultă din caracteristicile obligației, prestația trebuie executată în locul în care debitorul avea domiciliul sau sediul la momentul nașterii obligației. Cu toate acestea, prestația în bani trebuie executată în locul unde se află domiciliul sau sediul creditorului în momentul executării prestației; în cazul în care creditorul și-a schimbat domiciliul sau sediul după nașterea obligației, acesta va suporta majorarea costurilor de expediere cauzată de această schimbare.
2. Dacă obligația este legată de întreprinderea debitorului sau a creditorului, locul executării obligației se determină în funcție de sediul întreprinderii.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 15 Aqua Med este un profesionist cu sediul la Opalenica (Polonia). Aceasta a încheiat, la 29 octombrie 2016, un contract de vânzare în afara spațiului comercial cu doamna Skóra, consumatoarea, domiciliată la Legnica (Polonia), având ca obiect o saltea, o husă de saltea și o pernă la prețul de 1992 de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 465 de euro).
- 16 Potrivit clauzei care figurează în capitolul 9 punctul 4 din condițiile generale, care fac parte integrantă din contractul de vânzare menționat, „[i]nstanța competentă pentru soluționarea litigiilor între părți va fi instanța competentă în temeiul dispozițiilor în vigoare”.
- 17 Întrucât nu a primit, în termenul convenit, prețul vânzării, Aqua Med a sesizat Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Tribunalul Districtual din Nowy Tomyśl, Polonia), în a cărei circumscripție aceasta își are sediul. Aqua Med consideră că litigiul în discuție intră în competența teritorială a acestei instanțe în temeiul articolului 34 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia acțiunea referitoare la executarea unui contract este introdusă la instanța de la locul executării acestuia. Potrivit Aqua Med, în temeiul articolului 454 din Codul civil, plata trebuia să fie executată prin virament în contul său bancar, la sediul său.
- 18 Printr-o ordonanță din 18 octombrie 2017, Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Tribunalul Districtual din Nowy Tomyśl) și-a declinat din oficiu competența și a trimis cauza la tribunalul districtual în circumscripția căruia se află domiciliul pârâtei. Această primă instanță a reținut că, întrucât era în prezența unui contract între un profesionist și un consumator, trebuia aplicat nu numai dreptul național, ci și dreptul Uniunii în materie de protecție a consumatorilor, în special articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, precum și jurisprudența Curții, în special Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), din care rezultă că instanțele naționale au obligația de a examina din oficiu clauzele abuzive din contractele încheiate de profesioniști cu consumatorii, inclusiv clauzele referitoare la competența jurisdicțională.
- 19 În consecință, instanța menționată a considerat că articolul 202 din Codul de procedură civilă, care nu permite controlul din oficiu al competenței de către instanța sesizată, face în practică imposibilă sau excesiv de dificilă punerea în aplicare a protecției juridice acordate consumatorului de dreptul Uniunii.

- 20 În temeiul acestui control din oficiu, Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Tribunalul Districtual din Nowy Tomyśl) și-a examinat propria competență teritorială și a considerat că clauza contractuală care permite aplicarea unei norme naționale potrivit căreia profesionistul poate introduce o acțiune împotriva unui consumator la instanța în a cărei circumscripție se află sediul acestui profesionist este abuzivă.
- 21 Prin urmare, Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (Tribunalul Districtual din Nowy Tomyśl) a înlăturat clauza contractuală în discuție și a aplicat o dispoziție legală, respectiv articolul 27 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, care reglementează competența generală a instanțelor, astfel încât instanța în circumscripția căreia se află domiciliul părâtei este competentă din punct de vedere teritorial.
- 22 Aqua Med a introdus apel împotriva ordonanței instanței de prim grad la Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalului Regional din Poznan, Polonia), invocând o încălcare a reglementării naționale și o aplicare eronată a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13.
- 23 Această instanță are îndoieli cu privire la aplicarea Directivei 93/13 pentru motivul că respectiva clauză contractuală face trimitere la dispoziții naționale aplicabile independent de existența acesteia. Un control din oficiu de către instanța sesizată cu privire la competența sa teritorială ar fi echivalent, în speță, cu examinarea critică a reglementării naționale în ceea ce privește stabilirea acestei competențe în litigii referitoare la contracte încheiate cu consumatorii. În acest context, instanța de trimitere ridică problema dacă dreptul Uniunii conferă instanțelor naționale o astfel de atribuție și dacă aceasta reiese din dispozițiile Directivei 93/13. În cazul unui răspuns afirmativ, ar reveni instanței de trimitere sarcina de a înlătura legea națională, considerată contrară dispozițiilor dreptului Uniunii, potrivit jurisprudenței care rezultă din Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), și de a aplica norma cea mai favorabilă consumatorului, în speță norma generală care prevede competența instanței în circumscripția căreia se află domiciliul părâtului.
- 24 În susținerea acestor considerații, instanța de trimitere face trimitere la articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1215/2012, potrivit căruia instanțele din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul sunt singurele competente în cazul introducerii unei acțiuni împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract.
- 25 În sfârșit, instanța de trimitere consideră că includerea unei clauze atributive de competență precum cea în discuție într-un contract încheiat de un consumator cu un profesionist poate fi înșelătoare pentru consumator, întrucât îi poate sugera în mod greșit că respectiva clauză îi este favorabilă.
- 26 În aceste condiții, Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznan) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Controlul efectuat din oficiu de instanța națională asupra clauzelor unui contract încheiat cu un consumator referitoare la stabilirea instanței competente pentru soluționarea litigiilor, care se întemeiază pe articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 [...] și pe jurisprudența Curții [...] (Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350), trebuie să vizeze și clauzele contractuale care, deși reglementează chestiunea instanței competente pentru soluționarea litigiilor dintre părți, se limitează să facă trimitere la dispozițiile de drept național?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, controlul efectuat de instanță trebuie să conducă la aplicarea normelor de competență astfel încât să asigure consumatorului protecția prevăzută de dispozițiile Directivei 93/13 și, în consecință, posibilitatea examinării cauzei de către instanța situată cel mai aproape de domiciliul/reședința obișnuită a consumatorului?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, la punctele 22 și 23 din Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), Curtea a considerat că sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 are la bază ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate în raport cu un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl determină să adere la condițiile redactate în prealabil de profesionist, fără a putea influența conținutul acestora. Curtea a considerat de asemenea că, având în vedere o astfel de situație de inferioritate, Directiva 93/13 obligă statele membre să prevadă un mecanism care să asigure că orice clauză contractuală care nu a făcut obiectul unei negocieri individuale poate fi controlată în vederea aprecierii eventualului său caracter abuziv (Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria, C-70/17, EU:C:2019:250, punctul 50). În acest context, obiectivul urmărit de articolul 6 din această directivă nu ar putea fi atins în cazul în care consumatorii ar fi obligați să invoce ei înșiși caracterul abuziv al unei clauze contractuale și nu poate fi asigurată o protecție efectivă a consumatorului decât dacă instanței naționale i se recunoaște posibilitatea de a analiza din oficiu o astfel de clauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 26).
- 28 Totuși, o asemenea examinare din oficiu de către instanța națională nu poate fi impusă decât în cazul unei clauze contractuale care intră în domeniul de aplicare al Directivei 93/13, astfel cum este definit la articolul 1 din aceasta. Potrivit articolului 1 alineatul (2) din această directivă, dispozițiile directivei menționate nu se aplică clauzelor contractuale care reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii.
- 29 În conformitate cu al treisprezecelea considerent al aceleiași directive, formularea „acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii” care figurează la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 se referă și la normele care, potrivit legii naționale, se aplică între părțile contractante, cu condiția să nu se fi instituit alte acorduri.
- 30 În consecință, trebuie să se considere că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive o clauză contractuală precum cea în discuție în litigiul principal care, în ceea ce privește stabilirea competenței judiciare pentru soluționarea litigiilor dintre părțile la contract, face trimitere la dreptul național aplicabil.
- 31 În această privință, trebuie amintit că articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13, care vizează clauzele care reflectă actele cu putere de lege sau normele administrative obligatorii, instituie o excludere din domeniul de aplicare al acesteia, care presupune, potrivit jurisprudenței Curții, îndeplinirea a două condiții. Pe de o parte, clauza contractuală trebuie să reflecte un act cu putere de lege sau o normă administrativă, iar, pe de altă parte, actul sau norma respectivă trebuie să fie obligatorie (Hotărârea din 20 septembrie 2018, OTP Bank și OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punctul 52, precum și jurisprudența citată).
- 32 Deși verificarea întrunirii acestor condiții este de competența instanței naționale în fiecare caz, revine Curții sarcina de a identifica criteriile care îi pot permite instanței naționale să se pronunțe (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 februarie 2018, Nagyszénás Településszolgáltató Nonprofit Kft., C-182/17, EU:C:2018:91, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 33 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, excluderea din domeniul de aplicare al acestei directive, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din directiva menționată, se extinde la dispozițiile de drept național care se aplică între părțile contractante independent de alegerea acestora și la cele care

sunt aplicabile din oficiu, cu alte cuvinte în lipsa unui acord diferit al părților în această privință. Această excludere este justificată de faptul că este legitim să se prezume că legiuitorul național a stabilit un echilibru între ansamblul drepturilor și al obligațiilor părților la anumite contracte, echilibru pe care legiuitorul Uniunii a intenționat în mod explicit să îl prezerve (Hotărârea din 7 august 2018, Banco Santander și Escobedo Cortés, C-96/16 și C-94/17, EU:C:2018:643, punctul 43).

- 34 Pe de altă parte, Curtea a statuat de asemenea că o instanță națională trebuie să țină seama de faptul că, având în vedere în special obiectivul directivei respective, și anume protecția consumatorilor împotriva clauzelor abuzive inserate în contractele încheiate de profesioniști cu aceștia din urmă, excepția instituită la articolul 1 alineatul (2) din aceeași directivă este de strictă interpretare (Hotărârea din 20 septembrie 2018, OTP Bank și OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punctul 54 precum și jurisprudența citată).
- 35 În speță, rezultă din constatările instanței de trimitere că clauza contractuală în discuție în litigiul principal este redactată în termeni foarte generali, astfel încât, pe de o parte, se poate ridica problema utilității sale, întrucât face trimitere la dispozițiile naționale care, astfel cum precizează această instanță, se aplică independent de existența clauzei respective. Pe de altă parte, clauza menționată nu reflectă, în sens strict, o dispoziție națională specifică, întrucât dispozițiile naționale la care face trimitere prevăd un ansamblu de norme care reglementează modalitățile de stabilire a competenței judiciare, profesionistul putând-o alege pe cea care îi este cea mai favorabilă.
- 36 Deși clauza în discuție în litigiul principal face trimitere la legislația națională, prezumția potrivit căreia legiuitorul național a stabilit un echilibru între ansamblul drepturilor și al obligațiilor părților la anumite contracte nu poate justifica o excludere a acestei clauze din domeniul de aplicare al Directivei 93/13. Astfel, într-un asemenea caz, trebuie să se aprecieze formularea acestei clauze contractuale și efectele sale asupra așteptărilor consumatorului.
- 37 Ținând seama de interpretarea strictă a excepției stabilite la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13, rezultă din cele ce precedă că o clauză precum cea în discuție în litigiul principal nu poate fi înțeleasă ca preluând o dispoziție națională.
- 38 Rezultă din cele ce precedă că articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că nu este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive o clauză contractuală precum cea în discuție în litigiul principal, care face o trimitere generală la dreptul național aplicabil în ceea ce privește stabilirea competenței judiciare pentru soluționarea litigiilor dintre părțile la contract.

Cu privire la a doua întrebare

- 39 Deși a doua întrebare nu se referă în mod specific la interpretarea unui text precis din dreptul Uniunii, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că revine Curții obligația de a extrage din toate elementele furnizate de instanța de trimitere și în special din motivarea deciziei de trimitere dispozițiile de drept al Uniunii a căror interpretare este necesară, având în vedere obiectul litigiului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, punctul 17 și jurisprudența citată).
- 40 În speță, dat fiind că întrebările adresate de Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznań) vizează să se determine nivelul de protecție de care beneficiază consumatorii, precum și căile de atac judiciare de care dispun aceștia din urmă, articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie să fie inclus printre instrumentele de drept al Uniunii a căror interpretare este solicitată Curții de această instanță de trimitere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 45).

- 41 În consecință, trebuie să se considere că, prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune unor norme procedurale la care face trimitere o clauză contractuală, care îi permit profesionistului să aleagă, în cazul unei acțiuni privind pretinsa neexecutare a unui contract de către consumator, între instanța competentă de la domiciliul pârâtului și cea de la locul de executare a contractului.
- 42 Potrivit articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 coroborat cu al douăzeci și patrulea considerent al acesteia, statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către un profesionist.
- 43 În jurisprudența sa constantă și astfel cum s-a amintit în cuprinsul punctului 27 din prezenta hotărâre, Curtea a subliniat caracterul și importanța interesului public pe care îl constituie protecția consumatorilor, care se găsesc într-o situație de inferioritate în raport cu profesioniștii (Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 44 În ceea ce privește competența teritorială pentru soluționarea litigiilor între un profesionist și un consumator, trebuie să se constate că Directiva 93/13 nu conține dispoziții exprese privind stabilirea instanței competente.
- 45 Deși articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1215/2012, la care face referire instanța de trimitere în acest context, prevede că instanța care are competență internațională pentru soluționarea acțiunii introduse împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract este cea din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul, această dispoziție nu are vocație să se aplice într-o cauză precum cea din litigiul principal, care se caracterizează prin lipsa unor indicii privind o situație transfrontalieră (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punctele 46 și 47).
- 46 În aceste condiții și după cum arată Comisia Europeană în observațiile sale scrise, trebuie să se asigure o protecție efectivă a drepturilor conferite consumatorului prin Directiva 93/13.
- 47 Deși Curtea a stabilit deja, în mai multe privințe și ținând seama de cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (1) și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, modul în care instanța națională trebuie să asigure protecția drepturilor conferite consumatorilor de această directivă, este la fel de adevărat că, în principiu, dreptul Uniunii nu armonizează procedurile aplicabile examinării caracterului pretins abuziv al unei clauze contractuale și că acestea sunt stabilite, prin urmare, de ordinea juridică internă a statelor membre, cu condiția însă ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să prevadă un drept la o cale de atac efectivă, astfel cum este prevăzut la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 48 În ceea ce privește principiul echivalenței, este necesar să se arate că Curtea nu dispune de niciun element de natură să dea naștere unor îndoieli în legătură cu conformitatea cu acesta a reglementării naționale în discuție în litigiul principal.
- 49 În ceea ce privește dreptul la o cale de atac efectivă, trebuie să se amintească faptul că acesta trebuie să existe atât pe planul desemnării instanțelor competente să judece acțiuni întemeiate pe dreptul Uniunii, cât și în ceea ce privește modalitățile procedurale referitoare la asemenea acțiuni (Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 59 și jurisprudența citată).

- 50 Instanța națională trebuie, în acest context, să aprecieze dacă dispoziția procedurală națională garantează dreptul la o cale de atac efectivă și să procedeze la această apreciere ținând seama de locul acestei dispoziții în ansamblul procedurii, de desfășurarea acesteia și de particularitățile sale în fața diverselor instanțe naționale.
- 51 Prin urmare, trebuie să se verifice, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în ce măsură dispozițiile de drept național referitoare la competența judiciară reduc în mod excesiv dreptul consumatorilor la o cale de atac efectivă sau exercitarea drepturilor conferite acestora prin Directiva 93/13.
- 52 În principiu, o dispoziție națională care prevede, în mod alternativ, competența instanței de la locul de executare a unui contract încheiat cu consumatorii nu poate conduce, prin ea însăși, la o restricționare excesivă a dreptului consumatorului la o cale de atac efectivă. Astfel, o asemenea competență nu exclude posibilitatea consumatorului de a participa la procedura inițiată împotriva sa și de a-și valorifica drepturile conferite prin Directiva 93/13. În plus, orice instanță are obligația de a examina din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale ale unui contract între un profesionist și un consumator și de a lua măsurile necesare pentru a asigura protecția consumatorului împotriva clauzelor abuzive.
- 53 Totuși, printre mijloacele adecvate și eficiente care trebuie să garanteze consumatorului dreptul la o cale de atac efectivă trebuie să figureze posibilitatea de a interveni în cadrul unei acțiuni introduse împotriva sa de un profesionist, în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor sale să nu fie supusă unor condiții, în special referitoare la termene, la cheltuieli sau la distanță, care să reducă în practică exercitarea drepturilor garantate de Directiva 93/13 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 63 și jurisprudența citată).
- 54 Astfel, modalități procedurale care conduc la costuri prea ridicate pentru consumator ar putea avea drept consecință descurajarea acestuia să intervină, în mod util, în apărarea drepturilor sale în fața instanței sesizate de profesionist. Aceasta ar putea fi situația dacă sesizarea unei instanțe prea îndepărtate de domiciliul consumatorului conduce pentru acesta la costuri de deplasare prea ridicate, de natură să îl descurajeze să se înfățișeze în procedura introdusă împotriva sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2015, Baczó și Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, punctele 49-59).
- 55 Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă aceasta este situația în acțiunea principală.
- 56 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unor norme procedurale, la care face trimitere o clauză contractuală, care îi permit profesionistului să aleagă, în cazul unei acțiuni privind pretinsa neexecutare a unui contract de către consumator, între instanța competentă de la domiciliul părâtului și cea de la locul de executare a contractului, cu condiția ca alegerea locului de executare a contractului să nu conducă pentru consumator la aplicarea unor condiții procedurale de natură să restrângă în mod excesiv dreptul la o cale de atac efectivă care îi este conferit de ordinea juridică a Uniunii, aspect a cărui verificare este de competența instanței naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 57 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că nu este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive o clauză contractuală precum cea în discuție în litigiul principal, care face o trimitere generală la dreptul național aplicabil în ceea ce privește stabilirea competenței judiciare pentru soluționarea litigiilor dintre părțile la contract.**
- 2) **Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unor norme procedurale, la care face trimitere o clauză contractuală, care îi permit profesionistului să aleagă, în cazul unei acțiuni privind pretinsa neexecutare a unui contract de către consumator, între instanța competentă de la domiciliul pârâtului și cea de la locul de executare a contractului, cu condiția ca alegerea locului de executare a contractului să nu conducă pentru consumator la aplicarea unor condiții procedurale de natură să restrângă în mod excesiv dreptul la o cale de atac efectivă care îi este conferit de ordinea juridică a Uniunii, aspect a cărui verificare este de competența instanței naționale.**

Semnături